

V. OSZTÁLY.

A tanítás anyaga: A kereskedelem.

Nevelési cél: A szabadpályák iránti érdeklődés felkeltése. A magyar ember a XVI szd.-ban élelmes, ügyes kereskedő volt, majd átengedte a közgazdasági élet e fontos tényezőjét idegen népeknek.

Kapcsolás: történelemmel a magyar kereskedelem fejlődése. Földrajzzal a helyi termelés kereskedelmi irányai (közei városok hatása a helyi kereskedelemre.)

Megfigyelésre utalások: a tarhonya, szappan és paprikával való kereskedelem megfigyelése. merre irányul, hogyan történik a csomagolás, szállítás?

Vázlat.

I. *Előkészítés.* a) *Kapcsoló ismétlés.* A mezőgazdasági és ipari fejlődés menete (extenzív, két nyomású, három-, négy-nomású-forgó, szabad gazdaság; birtokrendszerek: szabad, kötött-birtok; a birtokmegosztás hazánkban.) Az ipar fejlődése: házi- vagy családi ipar; kézműves-ipar; gyáripár.

b) *Célkitűzés:* Az iparcikkeknek a fogyasztóhoz való juttatását a kereskedelem végzi el, ma erről beszélünk.

II. *Tárgyalás.* a) *Mi a kereskedelem?* A kereskedelem közvetítő szerv a termelők és a fogyasztók között. A kereskedő a javak forgalmának lebonyolításával hivatásszerűen foglalkozik.)

A javakat az őstermelés és ipar állítja elő.

A kereskedő megveszi a termelőtől, gondolzza, osztályozza, csomagolja és rendeltetési helyére juttatja a javakat.

A kereskedő *megkönnyíti* a termelő munkáját, mert felmenti a gazdát, iparost, gyárost a vevők felkutatásának munkájától;

Az árut nem kell raktáron tartaniok.

Megkönnyíti a fogyasztó helyzetét: az árut a fogyasztó közelébe viszi, kisebb-nagyobb választékot nyújt számára.

Kifürkészi a legolcsóbb beszerzési forrásokat és ott kínálja eladásra az árut, ahol érte a legtöbbet kapja. Ezzel kiegyenlíti a javak készleteiben és árában fennálló különbségeket.

b) *A kereskedelem fajtái.*

Arukerkedelem = a használati és termelőjavak forgalmát közvetít. (Legősibb formája: liszt, só, cukor, ruha, vas, épület.)

Ingatlan kereskedelem (föld-, telek-, ház-) kereskedelem.

Értékkerkedelem. (Értékpapírok és idegen pénzek forgalma. Más szempont szerint a kereskedelem lehet:

kiskereskedelem
sokféle árut árul, nagykereskedőtől veszi, a fogyasztónak adja el.

és nagykereskedelem
ez egy- vagy néhányféle áruval kereskedik, ezt a termelőtől szerzi be, nem közvetlenül a fogyasztónak adja el.

Más szempont szerint ismét lehet:

Belső kereskedelem
(Az árut belföldön veszi és adja el.)

és külső kereskedelem
(Az árut külföldön veszi és adja el)
export-import, tranzitó.

c) *Egyéb kereskedelmi formák:*

Vándorkereskedelem: házaló és letelepedett kereskedelem.

A kis üzletek lehetnek: szatócs, vegyeskereskedés, vagy szakmák szerint elkülönült: (vas-, cukorka-, textil-, kalap-, cipő-, stb.)

Áruházak a legkülönbözőbb üzletágakra kiterjedő tevékenységgel.

d) *A kereskedelemben szereplő mellékszemélyek:*

bizományos (a saját nevében, de más számára ad-vesz);

szállítmányozó (a saját nevében árut szállít más részére);

alkusz (a feleket összehozza);

ügynök és kereskedelmi képviselő (egy vagy néhány kereskedő állandó megbízottjai, üzletet kötnek, vagy a kínálgózó üzletre felhívják megbízóik figyelmét.

e) *Alkalmazás.* Arra nézve, hogy ki folytathat élethivatással (iparszerűen) kereskedést, az *új ipartörvény (1922. évi XII. t.c.)* rendelkezik.

Ez a kereskedést a *szabad iparok* közé sorolja:

tehát sem képesítéshez, sem engedélyhez nem köti.

Kivételek: a drogéria-üzlet, a gyógyszerekkel, mérgekkel való kereskedelem,

lőfegyver, lőszer, *élőállattal* (marha, ló, sertés) való kereskedelem, a szibárus üzletek, beraktározási vállalatok létesítése, gépkocsival való áru fuvarozás stb.

A kereskedelmi törvény: = 1875. évi XXXVII. tc.

A tisztességtelen verseny üldözése (1923. V. tc.) üzleti versenyt nem szabad folytatni oly módon, hogy az az üzleti tisztességet sértse, vagy a jó erkölcsökbe ütközzék. *(Az áru szédelgő feldicsérése, idegen cég, védjegy bitorlását és utánzást, a versenytárs befektetését, más üzleti titkának felhasználását stb. tiltja.)*

f) Mivel támogatja az állam a kereskedelmet?
jogsabályokkal,
pénz- és mértékrendszerrel,

fejleszti a közlekedés útjait és eszközeit,
kereskedelmi és iparkamara,
a kereskedelmi műveltség emelése (ker. isk. és szak-
tanfolyamok.)

III. Összefoglalás. Mi a kereskedelem? Hányféle kereskedelmet ismerünk? Melyek a kereskedelem egyéb formái? Melyek a kereskedelemben szereplő mellékszemélyek? Ki folytathat kereskedelmet? Melyik a kereskedelmi törvény? Mi a tisztességtelen verseny? Hogyan támogatja az állam a kereskedelmet?

Megfigyelésre utalás.

Látogassuk meg gólyáinkat!

Földrajz a VI. osztályban

A 2.495/1932. eln. szám alatt kiadott Tanításterv és Utasítások a földrajz-tanítás 4 soros célkitűzésében a többi között ezeket is mondja. „...más földrészeknek általánosabb megismerése... a nemzeti önérték felébresztése és ápolása.“ Ezt kiegészíti az Utasítás azzal, hogy „a tanítás nem terjeszkedik ki a világrész minden államára, csupán a legfőbb jelenségekre és a nagy tájakra, melyeket *vonatkozásba hozunk Magyarországgal.*“ Kettős figyelmeztetés ez a gondolkodó nevelő számára. Az egyik az, hogy a világrészek tanítása nem öncél érdekében történik, hanem azért, hogy a népiskolai tanuló hazánkat bele tudja helyezni a nagy mindenségbe s annak mint egy nélkülözhetetlen és kiegészítő részeként tekintve érezze, hogy „ha a Föld Isten kalapja, hazánk úgy bokréta rajta...“ Meg kell keresnie tehát azokat a kapcsolatokat, melyek beleillesztik idegen világrészek életébe is a magyar földet. Ezért fog beszélni Ázsia tárgyalásánál az Óshazáról, a hadi foglyokról; Amerikánál a kivándorlókról, Kossuth szobráról stb. Ezért vettem fel kiindulásul s kapcsoltam az egész tanítást a gólyához.

A másik figyelmeztetés az anyag korlátozását köti lelkemre. Itt azonban más megfontolás miatt egy kissé talán túl kell lépnem a kereten. Ugyanis a modern földrajz-oktatás szellemében egy nagy tájegységnek veszem Afrikát s először tárgyalom az ú.n. „Gazdasági életet“, ennek tényezőit; azután „Ember földrajzát.“ Ez a tanítás az előbbinek feldolgozása.

A tanítás.

Tárgyi cél: a földrajzi adottságok megkeresése s ezekből eszméltetés a gazdasági lehetőségekre: partvonal, felszín, vizek, éghajlat és termények ismertetése.